

О. Бояринова,
PR-менеджер УБА,
О. Воскобойнікова-Гузева,
д-р наук із соціальних комунікацій,
завідувач кафедри Київського університету імені Бориса Грінченка
В. Пашкова,
д-р іст. наук., директор Центру інформаційних ресурсів Посольства США в Україні,
віце-президент Української бібліотечної асоціації,
заслужений працівник культури України

ВНЕСОК УКРАЇНСЬКИХ ФАХІВЦІВ У ГЛОБАЛЬНЕ БАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО БІБЛІОТЕК

В умовах постійно зростаючої глобалізації лише об'єднана бібліотечна спільнота може знайти ефективні відповіді на виклики, що постають перед галуззю. З цього виходили керівники і активісти Міжнародної федерації

бібліотечних асоціацій і установ (ІФЛА), коли у квітні 2017 р. в м. Афіни (Греція) оголосили про початок ініціативи «Глобальне бачення». Її суть – організувати і провести широкі дискусії щодо основних цінностей і ролі бібліотек у сучасному світі,

залучити до обговорення найширше коло фахівців і всіх зацікавлених для консолідації бібліотечного співтовариства на національному, регіональному і глобальному рівнях, пошуку спільного бачення майбутнього галузі.

ІФЛА ініціювала та заохочувала ці глобальні дискусії, організувавши серії зустрічей на вищому рівні та семінарів у різних регіонах світу. У травні–липні 2017 р. було проведено шість регіональних семінарів, які зібрали 178 бібліотекарів зі 140 країн світу. На одному з цих заходів була представлена і Українська бібліотечна асоціація (УБА). У різних країнах світу відбулись обговорення в секціях і групах ІФЛА, в осередках національних та інших бібліотечних асоціацій. Пройшли такі обговорення і в Україні.

Зустрічі проводилися в однаковому форматі й були зосереджені навколо відповідей на запитання, розроблені спільними зусиллями робочої групи ІФЛА, зокрема на такі: в чому полягає основна цінність бібліотек? які основні виклики стоять перед бібліотеками? якими є характеристики об'єднаного бібліотечного співтовариства? Загалом пропонувалося 6 запитань з 10-ма варіантами відповідей. Під час обговорення в кожній групі треба було вибрати ТОП-5 варіантів відповідей.

Також ІФЛА запропонувала всім охочим відповісти на ці запитання он-лайн на своєму порталі (www.globalvision.ifla.org). Запитання і варіанти відповідей пропонувалися робочими мовами ІФЛА. У результаті проголосувало 22 тисячі людей із 213 країн світу.

Підсумки всіх обговорень ІФЛА планує узагальнити та оприлюднити в першому кварталі 2018 р. у «Звіті про “Глобальне бачення”». Після цього під час другої серії зустрічей буде розроблено план дій щодо того, як реалізувати спільне бачення майбутнього бібліотек.

В Україні обговорення в рамках ініціативи ІФЛА «Глобальне бачення» під гаслом «Разом створюємо майбутнє» проходили під час VIII Львівського бібліотечного форуму (студія «Бібліохакатон»), семінару для київських бібліотекарів у Гете-Інституті. До онлайн-голосування долучалися всі охочі – як досвідчені фахівці бібліотечно-інформаційної справи, так і майбутні спеціалісти, зокрема студенти спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Київського університету імені Бориса Грінченка.

У вересні 2017 р. у Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського» УБА провела експертне засідання, участь в якому взяли члени Президії УБА, голови регіональних відділень, голови секцій асоціації, директори і заступники директорів національних і державних бібліотек України.

У форматі дискусії, запропонованої ІФЛА, українські фахівці обговорили бачення майбутнього бібліотек, проблеми та можливості, які мають українські книгозбірні сьогодні, а також те, як об'єд-

нати бібліотечне співтовариство може разом відповісти на виклики майбутнього.

Узагальнені результати цього експертного обговорення пропонуємо вашій увазі. Нагадаємо, що, відповідно до методики, запропонованої ІФЛА, треба було обрати лише ТОП-5 відповідей на поставлені запитання, і експерти, працюючи в групах, визначалися з пріоритетами, обираючи лише п'ять відповідей на кожне запитання, відповідно до кількості отриманих голосів.

Основними цінностями, які пропонують бібліотеки, було визнано: клієнторієнтованість; надання доступу до інформації; сприяння демократії та інтелектуальній свободі; розвиток грамотності, освіти, просвіти; доступність.

До сильних сторін бібліотек експерти віднесли: інформаційний ресурс та доступ до нього (безкоштовний, рівноправний); досвід реалізації інноваційних проектів; наявність фізичного приміщення; надання спеціалізованих різноманітних бібліотечних послуг; здатність до трансформацій, готовність до змін.

На запитання **«Чому бібліотеки повинні приділяти більше уваги?»** найбільше було таких відповідей: підвищенню кваліфікації персоналу; впровадженню новітніх технологій; адвокації; оновленню сервісної політики; розвитку партнерства і співпраці.

Менше уваги бібліотеки мають приділяти, на думку експертів: дублюванню функцій; різноманітним обмеженням і заборонам; використанню застарілих критеріїв оцінки якості, застарілих показників роботи, посадових інструкцій, нормативних документів, бюрократії; стереотипному мисленню. Також бібліотекарям важливо відмовитися від традиційного радянського менталітету і консерватизму.

Основними проблемами суспільства під час обговорення було визначено: зовнішню агресію та інформаційну війну; корупцію; економічну і соціальну кризу; соціально-економічну нерівність; патерналізм.

Основні проблеми бібліотек, вважають експерти, такі: недостатня компетентність персоналу, старіння кадрів, менталітет; недосконала нормативно-правова база; відсутність ефективної державної політики в галузі бібліотечної справи; залежність бібліотек від політичних та адміністративних процесів; недостатнє фінансування.

На запитання **«Як об'єднане бібліотечне співтовариство може допомогти у вирішенні виявлених проблем?»** були отримані такі відповіді: запровадити глобальні адвокаційні програми; налагодити обмін досвідом та професійну співпрацю; розробити та реалізувати професійно-освітні програми; сприяти відкритому доступу до суспільних ресурсів; створити модельні стандарти бібліотечного обслуговування.

Експерти дали такі **характеристики об'єднаному бібліотечному співтовариству**: спільні професійні цінності; спільне обговорення проблем

та прийняття рішень; глобальне бачення шляхів розвитку бібліотечної галузі; ефективна комунікація, налагоджені канали комунікації; авторитет і визнання у світі.

Пріоритетами об'єднаного бібліотечного співтовариства мають стати: створення спільного бачення майбутнього бібліотек; адвокація; підвищення професійних компетенцій; можливість реалізації міжнародних проектів; партнерство і співпраця.

Цікаво порівняти ці відповіді експертів з думкою майбутніх бібліотечних фахівців, а нині студентів, які пройшли онлайнове опитування. На їх думку, серед **основних цінностей**, що пропонують бібліотеки, пріоритетними є: професіоналізм та етична поведінка; захист культурної спадщини та пам'яті; рівний і безоплатний доступ до інформації та знань. **Сильними сторонами** бібліотечних установ майбутні фахівці вважають: надання безпечних приміщень приватним особам та спільнотам з некомерційною метою (найвищий рейтинг), збереження і консервацію об'єктів культурної спадщини та пам'яті; розповсюдження та обмін інформацією і знаннями; підтримання навчання, грамотності й чи-

тання. **Найбільше уваги** бібліотеки, на думку молодих експертів, мають приділяти використанню цифрових технологій; сприянню дослідженням та інноваціям; навчанню й підвищенню кваліфікації персоналу і керівників. Як бачимо, погляди досвідчених фахівців і студентів дещо різняться, і, мабуть, у цьому й проявляється багатовимірність шляхів, які може обирати для розвитку бібліотечного всесвіту ІФЛА.

Результати обговорень були надіслані до штаб-квартири ІФЛА. Вони є об'єктивними, фаховими і мають бути враховані в Україні, зокрема, при розробленні планів реалізації Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», стратегії діяльності УБА на наступний період та Стратегії адвокаційної діяльності Української бібліотечної асоціації. Вони будуть також корисними при плануванні роботи бібліотек різних видів і форм власності.

Розвиток сильних сторін, урахування суспільних процесів і особливостей стану галузі в поєднанні із спільними професійними цінностями – запорука успіху і сталого розвитку бібліотек.